

literatura

Ni nemogočih poti

Tomaž Humar: Ni nemogočih poti
Založil Mobitel, 2001

Kaj imajo skupnega Nanga Parbat Hermana Buhla, Osvajalci nekorišnega sveta Lionela Terraya, Morge gore Walterja Bonattija in Humarjevo zanikanje nemogočih poti? Vse štiri knjige sem prebral na dušek. Za vse je značilna iskrena, poštena izpoved (kolikor je to sploh mogoče, saj človek nekaj vedno zadrži zase). Vsi avtorji so bili v svojem času veliki alpinisti, ki so predstavljali meje mogočega. Starost je dočakal le Bonatti, Buhl in Terray sta končala pod plazom. Ali bo Humarju trimetrski padec v klet pripomogel, da bo postal star alpinist? Lahko upamo na najboljše, saj je človek s prefinjenim občutkom za to, kaj je prav in kaj ni, človek, ki se uči iz lastnih izkušenj in si pomaga z jogo in tretjim očesom.

Vendar pa je med prvimi tremi knjigami in Humarjevo 'majhna', a pomembna razlika. Ko sem bral Buhla, Terraya in Bonattija, sem si želel, da bi bil zraven, da bi z njimi doživljal njihove vzpone. Med branjem **Ni nemogočih poti** pa nisem imel take želje. S Humarjem bi z veseljem šel na pivo, v steno pa ne. Njegovi (večdnevni) vzponi na tanki liniji med tukaj in tam, med časom in prostorom, so komaj razumljivi celo alpinistom, kako naj bodo laikom, ki se nikoli niso tresli na majavem oprimku, ki nikoli niso zabilili klina, ki se nikoli niso vzpenjali po zaledenem slapu, kjer je bil led že tako stopljen, da je skozi luknje brizgala voda.

»He's crazy, but he certainly isn't dumb,«¹ ga je v nekem intervjuju označila sedeminsedemdesetletna Američanka Miss Elizabeth Hawley, ki v Katmanduju več kot štirideset let skrbno vodi kroniko o

vsem, kar se pomembnega dogaja v Himalaji.

Humar ostaja skromen in pošten kljub uspehom v gorah. Veliko se je naučil sam, obenem pa priznava zasluge za svoje znanje in izkušnje tudi učitelju, Stanetu Belaku-Šraufu, ki je postal legenda že dolgo pred svojo smrtjo v severni steni Male Mojstrovke. O njemu piše z naklonjenostjo, občudovanjem in spoštovanjem na edini možni način, ki si ga Šrauf, ta večni in največji preklinjevalec v naših gorah, neusahljiv vir kletvic in robantenja, zasluži: s humorjem. Opis dogodka z zlomljenim zobom v suhi češplji, ki ga je vrgel v kot šotora, nato pa spravil v žep, ker je plačal zanj »taužent mark« in o tem, kdaj bo konec vrvi – takrat ko bo rekel on, ne pa 'revež' na stojišču, bralca spravita v smeh, ki se zlepa ne poleže. Opisana sta tako mojstrsko, da se še enkrat vrne in ju ponovno prebere.

Omenil sem že, da Humar piše odkrito, vendar ne žaljivo. Odstre tančico z dogajanj na odpravah, ki so bile še do nedavnega (Prvi z Everesta Tadeja Goloba je nekakšen mejnik na tem področju) prikazane kot idealne združbe enakomislečih individualistov brez kakršnihkoli napak z istim skupnim ciljem, kateremu je podrejeno vse in vsak. Grenka izkušnja z odprave na Anapurno (»...če bo gazil naprej, bo hotel še župco...«) ga je privedla do odločitve, da se takih podjetij ne bo več udeleževal.

Da gre v alpinizmu presneto zares, da gre do stvari tudi narobe, spoznamo na Nuptseju, ko z vrha močan sunek vetra odpihne Janeza Jegliča – Johana. Vso steno sta preplezala nenavezana. Tako sta bila hitrejša, pa tudi bolj varno je bilo, naj se sliši še tako paradoksalno: namreč, če bi istočasno plezala navezana in brez pravega varovanja, bi tisti, ki bi padel ali zdrsnil, s seboj potegnil še drugega. Zdaj pa nam ni več do smeha. Humar ostane na vrhu sedemtisočaka sam, v slabem vremenu, brez vrvi, hrane in tekočine. Koliko moči je potrebno, da človek prenese breme izgube prijatelja, se odloči, da bo sestopil po smeri vzpona in preživel? »Osemdeset odstotkov alpinizma je v glavi, ostalo je fizična pripravljenost,« trdi Humar.

Vsi dosedanji vzponi pa so bili le priprava za južno steno Daulagirija, kjer je prav gotovo prestavil meje mogočega. Morda bi morali po tem vzponu na novo definirati pojem vrhunski alpinizem. Američani nekatere vzpone radi opišejo z besedo *epic*. V slovarju žargona revije Rock & Ice beremo, da je *epic* »slang term for a climbing adventure that was long, arduous or somehow much more than you bargained for«².

Kljub vsem naporom, slabim razmeram v steni (»...kjer bi moral biti led, je tekla voda...«), izmučenosti in še čemu, je dokazal, da je bil psihično zrel za to dejanje s tem, da se je odpovedal vrhu, do katerega je imel še manj kot dvesto višinskih metrov, in si s tem odprl pot v preživetje.

Potrebno je omeniti jezik v dialogih. Uporaba pogovornega jezika prispeva k plastičnosti, bralcu omogoča, da se lažje živi v različne položaje in ga s tem še bolj pritegne k branju. Slog je energičen, zgoščen, brez leporečja in nepotrebne gostobesednosti. Začinjen je s humorjem in vulgarizmi, ki so sestavni del alpinizma.

Knjigo krasijo številne fotografije različnih avtorjev. Izraz krasijo je 555

treba razumeti dobesedno. Večina fotografij je dobrih, zelo dobrih, nekatere spadajo že na področje umetniške fotografije. Edina pomanjkljivost je v tem, da nimajo podnaslovov. Ti bi bili zelo dobrodošli.

Zasnova knjige spominja na internetni koncept. Posamezne besede so obarvane srebrno, kar spominja na povezave ->linke«, prebrana poglavja so natisnjena polkrepko, da se ločijo od neprebranih in bralec takoj ve, kaj mora še »osvojiti«.

Na zaščitnem ovitku ni veličastne, večbarvne slike lepe gore, ampak je črn, z velikim rdečim Ni, ki poudarja avtorjevo trditev, **nemogočih** in **poti** pa sta v beli barvi. Resen, mračen izgled, ki napoveduje resno, težavno bivanje v velikih stenah.

Tomaž Humar je v svoji alpinistični karieri prejel precej priznanj, domačih in tujih. Seznam si lahko preberete na koncu knjige. Vendar pa moram k temu dodati nekaj, česar v knjigi ni.

Ko je preplezal smer Reticent Wall v El Capitanu (15 dni, sam – 'epic ascent'³), o vzponu ameriška revija Climbing ni napisala niti stavka. Zakaj ne, nimam pojma. 'Napako' pa je popravila, ko je v 192. številki (marec 2000) objavila članek o Humarju in zapisala, da je Tomaž Humar The World's Best All-Round Climber.⁴

O veličini Humarjevega dejanja priča tudi obisk 'himalajskega papeža' Reinholda Messnerja v Sloveniji, kamor je prišel izreč priznanje ob Humarjevemu prihodu na Brnik po vrnitvi z Daulagirija. Ne nazadnje, Messner, ki je njega dni tudi prestavljal mejnike v alpinizmu in Humarjev soplezalec na Anapurni Carlos Carsolio (oba sta stala na vseh 14 osemstisočakah), sta napisala uvodne strani v naši knjigi.

Če je zgodba o Šraufu, smereh in vrhovih do Nuptseja nekakšna teza, Daulagiri antiteza, potem je knjiga, ki je pred nami, Humarjeva sinteza.

P.S.: O Tomažu Humarju kroži tale vic:

Se srečata dva jetija in prvi vpraša drugega: »Ti, a si slišal, da nas baje en Messner išče že kar nekaj časa?« Pa drugi pravi: »Ja, pa še res je.« Pa ga vpraša prvi: »Kako pa to veš?« »Kako, kako? Saj mi je Humar povedal.«

¹ »Je nor, neumen pa gotovo ni«, Climbing, številka 192, stran 98

² Žargonski izraz za plezalno pustolovščino, ki je bila dolga, težavna ali kako drugače veliko več, kot sre pričakovali

³ epski vzpon

⁴ Najboljši vsestranski plezalec na svetu.

Mire Steinbuch

Bohinj za gorske kolesarje

Slovensko (gorsko) kolesarjenje je dobilo nov vodniček, za kar ima zasluge Matjaž Žmitek kot avtor besedila in fotografij. Dobri poznavalec bohinjskih gora pa tudi cest in kolovozov pod njimi je več let skrbno proučeval možnosti kolesarjenja po Bohinju in širši okolici. Svoje izkušnje je strnil v priročen vodniček žepnega formata, ki

ima priložen tudi zemljevid z vrisanimi kolesarskimi turami. Teh je kar 15, od najlažjih, ob jezeru ter po Zgornji in Spodnji dolini, pa do najtežjih, kot je pot pod Pršivec ali dolga tura okoli Ratitovca. Opisane ture – vsaka je predstavljena s splošnim in tehničnim opisom, višinskim diagramom, opisom težavnosti in značilno fotografijo, vrisana pa je tudi v skupni zemljevid – sežejo tudi izven Bohinja, z izletom čez Galetovec in na Jelovico na blejsko stran, tura okoli Ratitovca pa nas popelje v zgornji del Selške doline. Avtor je uspešno združil kolesarjenje s krajšimi izleti peš, ki nas popeljejo na nekaj lepih razglednih vrhov (Pršivec, Galetovec, Ratitovec). Nasploh nas povsod opozarja, da se s kolesom držimo utrjenih poti in ne povzročamo škode in vznemirjenja na preozkih stezah. Za tuje gostov je vodniček na voljo tudi v nemški in angleški različici. Naročite pa ga lahko na tel. številki 040 558264.

Igor Maher

Maksim Gaspari na razglednicah

Maksim Gaspari je bil rojen leta 1883 Selščku na Cerkniskem. Veliko se je družil z Nikom Sadnikarjem in Hinkom Smrekarjem. Tri leta je poučeval na I. državni gimna-

